

בס"ד, כ"ט תשרי התשפ"ז

בכורות כ"ב – טומאת נפלים מהרחם, וטומאה שבטלה ברוב

שאלות:

1. יוסף חושש שעובר שמת ברחם אשתו כבר טימא את הבית. זה הגיוני?

טומאת נפלים מהרחם

○ הגמרא מביאה משנה באהלות שעובר שמת במעי אמו מטמא את הבית משעה שנפתח הרחם, ובתנאי שהנפל מספיק גדול שיעגילו ראש כפיקה, כלומר, שהראש גדל והוא עבה לפחות כמו פקעת חוטים.

רב הונא אמר שהכוונה לפיקה של צמר. **וחייא בר רב שאל** האם מדובר בחוט השתי שהוא דק והפקעת קטנה יותר או חוט הערב (העבה יותר)?
רב הונא הביא בתשובה מחלוקת בברייתא שאומרת, פיקה של שתי לפי **רבי מאיר**, ו**רבי יהודה אמר** של ערב, ו**רבי אליעזר בר' צדוק** חלק בכלל על המשנה ואמר שפתיחת הקבר נחשבת כשנראים קמטי בשר בפתח הרחם ("טְפִיפִיּוֹת"), גם אם ראש הנפל עוד קטן מפיקה.

רב יהודה אמר בשם **שמואל** משם **רבי אליעזר בר' צדוק** שכך פירשו בירושלים: כפרדה שכורעת להטיל מים ואז נפתח רחמה ונראים קמטים בפתח הרחם פיקה מתוך פיקה, כלומר עיגול בתוך עיגול כנראה בנקבה (**רבינו גרשום**), שזה פירוש המילה טפיפיות, שתי פיקות (**רש"י**).

רב הונא אמר ששמע שתי פיקות, אחת של שתי ואחת של ערב, ולא ברור לו הפירוש. **רב דימי אמר** בשם **רבי יוחנן** שלוש: של שתי, של ערב, ופיקה גדולה של סקאין (עושי שקים) ולא ברור לו הפירוש.

כשרבין הגיע הוא פירש בשם **רבי יוחנן** את שלוש הפיקות: באשה שיעור הראש של העובר לפתיחת הקבר לטמא הוא כפיקה של שתי, ובבהמה נפל מת שראשו כפיקה של ערב מטמא את הרועה בטומאת נבילה של נפל, במקרה שהרועה מושיט יד ונוגע בו ברחם, ולפני כן הוא טומאה בלועה שלא מטמאה. והפיקה הגדולה היא שיעור גוש עפר מבית הפרס או מארץ העמים שמטמא באוהל ושורפים עליו טומאה וקדשים. וזה הגודל של חותמת שנועלים על שקים גדולים של גמי-קנה סוף, שגם חותמים איתה מכסים של חביות בבית לחם.

2. רועי קנה ציר דגים מעם הארץ. האם הוא יכול לטהר אותו?

טומאה שבטלה ברוב

○ **ריש לקיש אמר** בשם **רבי יהודה נשיאה** שהקונה ציר (רוטב של דגים מלוחים) מעם הארץ, שלא מקפיד על טומאת אוכלים, משיקו במים (מניח את הכלי במקווה עד שהמים נוגעים בציר) וטהור ממה נפשך: אם המים בציר הם הרוב, הציר בטל בהם וההשקה טיהרה אותם, זה נקרא זריעה שמטהרת את המים, ואם הציר הוא הרוב, הציר לא מקבל

טומאה, כי הוא לא נחשב אוכל אלא זיעה שיצאה מהדגים, ומיעוט המים הטמאים בטל ברוב.

רבי ירמיה אמר שזה רק כשמשמש בציר לטבול בו את הפת, אבל אם נותן את הציר לקדירה זה נטמא, כי למרות שהציר הוא הרוב אל מול המים, בתוך הקדירה המים המועטים הטמאים שהתבטלו מצטרפים למים שבקדירה, וביחד נעשים רוב ומטמאים את התבשיל ("מצא מין את מינו וניעור").

כשרב דימי אמר את השמועה הזאת, **אביי** שאל: וכי טומאה שבטלה חוזרת וניעורת? **רב דימי** ענה שכן, והוכיח ממשנה שאומרת שסאה תרומה טמאה שנפלה למאה סאים חולין טהורים שלא הוכשרו לקבל טומאה, **רבי אליעזר** אמר שיוציאו סאה כלשהי ותירקב, כי בדין דרבנן אפשר לומר שהיא אותה סאה שנפלה. **וחכמים** אמרו שהסאה בטלה ומותר לאכול את התערובת, אבל רק כשהיא יבשה (ניקודים), קלויה, נלושה במי פירות, או נלושה במים אם בכל אחת מהעיסות יש פחות מכביצה מהתרומה הטמאה. הסיבה היא כדי שלא יוצר מצב שהחולין המקוריים יוכשרו במים לקבל טומאה, והתרומה הטמאה שהתבטלה תתעורר ותטמא אותם. והברייטא אומרת שהדין הזה נכון גם לשיטת **רבי אליעזר**.

ועולא בתחילת הדף הבא מסביר שהסיבה היא שמא יערבב עם התערובת חולין טמאים נוספים, שיצטרפו לתרומה הטמאה ויהפכו לרוב, ואז התרומה הטמאה שהתבטלה תתעורר ויהיה רוב לאוכל הטמא, ויוכל לטמא את החולין אם הם יוכשרו לקבל טומאה.

והגמרא תמשיך בדף הבא לתירוץ של **אביי** למה זה לא נחשב הוכחה למקרה של הציר.